Indholdfortegnelse

Forord 2

Brat af slaget rammet 4
Er skolen for andre end pilt og pog 5
Skal Sønderjylland skilles 6
Slesvig vort elskede, omstridte land 7

De 20 sange, man frarådede

Der er et land, dets sted er højt mod Norden 8
Der er et yndigt land 9
Der er vel dag til suk og gråd 10
Det haver så nyligen regnet 11
Du skønne land med dal og bakker fagre 12
Elsk dit land 13
Go javten I drenge 14
Høje Nord, friheds hjem 15
I alle de riger og lande 16
I Arilds tid da end begravet 17
Jeg vil værge mit land 18
Jeg er en simpel bondemand 19
Kong Kristian stod ved højen mast 20
Længe var Nordens herige stamme 21
Søstre, velkommen fra landet dernede 22
Unge genbyrdsliv i Norden 23
Vi har et håb, som ej er bygt 24
Vi har sagt det så tit, og vi ved det så godt 25
Vift stolt på Codans bølge 26
Vort modersmål er dejligt 27

15x24-Den-blå-sangbog.indd 1 02/09/2019 15.28

Den Blå Sangbog & De forbudte Sange

I 1881 overtog Sprogforeningen Dansk Visebog og udgav den. Den var i en blå lærredsindbinding og kom hurtigt til at hedde ”Den Blå Sangbog”. Snart blev det sangbogens officielle titel.

Den Blå Sangbog blev brugt alle steder. Den stod i forsamlingshusene, vandrelærerne havde den med, og de fleste dansksindede sønderjyder havde deres eget eksemplar af sangbogen.

Sangbøgerne blev solgt næsten lige så hurtigt, som de blev trykt. Hvert oplag var på 6.000 eksemplarer. En overgang kom der et nyt oplag hvert andet år. Sprogforeningen uddelte rigtig mange boggaver i udlændighedstiden. Ofte var boggaven Den Blå Sangbog.

Snart kunne man ikke tænke sig en dansk forsamling uden Den Blå Sangbog. Den blev en torn i øjet på de tyske myndigheder, der søgte at få sangbogen forbudt.

De dansksindede ønskede ikke konfrontation med de tyske myndigheder, så i udgaven fra 1899 var 24 af sangene markeret med tre stjerner. Når en sang var markeret, betød det: ”Pas på!” Formanden for Sprogforeningen og den ansvarlige udgiver af Den Blå Sangbog, Mathias Andresen, opfordrede folk til at vælge en af de mange andre, gode sange, der var i sangbogen. Det viste sig imidlertid, at netop de sange, man advarede imod, havde den største tiltrækningskraft.

Nogle af de tyske gendarmer var meget nidkære og vogtede over de danske forsamlinger. De afbrød rask væk møder, hvis man sang sange, de anså for provokerende.Havde man været med til at synge, hvad myndighederne anså for at være provokerende sange, kunne man risikere at blive udvist. Det var en regulær trussel, der lagde en dæmper på manges lyst til at udfordre myndighederne.

Tyskerne tilkaldte en litterær ekspert, der skulle vurdere det hele.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 2 02/09/2019 15.28

Det var professor Nis Schrøder fra Haderslev. Han skulle tage stilling til, hvilke sange, der kunne være nationalt ophidsende. Professoren syntes faktisk, at 150 af sangene var provokerende, og han ville gerne have dem forbudt. Det var omtrent halvdelen af sangbogens indhold. Professor Schrøder udtalte: ”Denne sangbog er det farligste agitationsmiddel, danskerne ejer!”

I 1906 havde Landsretten i Flensborg talt. 4 af sangene blev helt forbudt. Der blev advaret mod at bruge 20 andre sange. I nogle af sangene blev enkelte vers forbudt. Alle, der var anklaget for at have agiteret ved at udbrede Den Blå Sangbog, blev frifundet.

De nævnte 24 sange kom til at gå under betegnelsen ”De forbudte sange”. Man løste problemet med de forbudte sange ved at indsætte hvide sider i sangbogen, hvor de fire forbudte sange skulle have stået. Titlen på den manglende sang måtte stå der, men ikke hele sangen. Imidlertid var det let at omgå forbuddet. Mange lærte sig de 4 forbudte sange udenad, eller man tilføjede sangene med håndskrift.

Sangene var et bindemiddel, som holdt det danske sprog og den danske kultur i live i den truede landsdel. Sangene betød fællesskab og sammenhold. For de tyske myndigheder var de danske sange en daglig irritation.

Enkelte af de forbudte sange virker meget gammeldags i dag. En enkelt er næsten uforståelig for en moderne læser. Men mange af sangene kan stadig synges med stor fornøjelse.

I dette lille hæfte præsenteres først de fire forbudte sange og derefter de 20 sange, som man frarådede folk at bruge.

Der udkom i alt 13 udgaver af Den Blå Sangbog, der udkom sidste gang i 1939.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 3 02/09/2019 15.28

Brat af slaget rammet

1. Brat af slaget rammet,
kastet hårdt til jord,
ligger brudt og lammet
du, vor gamle mor.
Har du anden tanke
nu end "lid og tål",
så forkynd, o, Danmark
mig dit fremtidsmål.

2. Søn! elendig, ussel,
hjertet fuldt af nag,
tænker jeg med blusel
på mit nederlag.
Men trods vé og vånde,
trods hver bitter skål,
holder fast i håbet
jeg mit fremtidsmål.

3. Får ved fredens frugter
først mit sår jeg lægt,
snart jeg mig optugter da en
helteslægt:
Ynglinger i plade,
drenge, klædt i stål,
mænd med faste hjerter!
Det er Danmarks mål!

4. Dernæst jeg opdrager
mig en pigeflok,
som ej hjemmet vrager,
som i lidt har nok.
Ingen døgnets flaner,
rendt fra bog og nål,
fromme, stærke kvinder!
Det er Danmarks mål.

5. Så min hu mon stande
til en ven, en kæk,
som med mig vil blande
blod og ikke blæk,
som ej troløs svigter,
høres fjendeskrål:
Trofast broderforbund!
Det er Danmarks mål.

6) Kroner lykken enden,
har jeg først de tre,
drengen, pigen, vennen,
svinder al min vé.
Da til lurens toner
blusser bavn og bål:
Slesvigs land genvundet!
Det er kampens mål!

Tekst: Fr. Paludan-Müller, 1864.
Melodi: J. P. E. Hartmann, 1840.

Denne sang var en af de fire sange, der blev fjernet fra Den Blå Sangbog. Teksten blev erstattet af en hvid side. Sangen var meget yndet, og mange kunne den udenad.

Paludan-Müller skrev sangen lige efter at Danmark ved freden i Wien havde mistet Slesvig, Holsten og Lauenborg. Hartmanns melodi hører oprindeligt til Heibergs syngespil "Syvsoverne", hvor melodien blev lavet til "Snart er natten svunden".

15x24-Den-blå-sangbog.indd 4 02/09/2019 15.28

Er skolen for andre end pilt og pog

Melodi: Det er så yndigt at følges ad

1. Er skolen for andre end pilt og pog,
og hvi skal karle dens bænke slide?
Skal de atter spændes i pebling-åg,
som alt er slupne for remsens kvide?
Nej, spændetrøjer
os ej fornøjer,
og ingen bure for papegøjer
vi fletter her, - vi fletter her.

2. Vi bygger et fyr på den flade jord,
som mildt sit lys over land vil sende,
vi rejser en arne, som ej er stor,
men dog har plads til hver lysets frænde,
hvor ej forgæves
der sandhed kræves,
hvor hjerter varmes, og tåger hæves
ved ordets magt, - ved ordets magt.

3. For fædrenes minde vi rejser her
vel ingen højsal, nej blot en hytte,
men dog vil det møde med skjold og sværd
og slå til lyd, så de unge lytte,
og sangen stemme,
som gik af glemme,
så sønnen stolt kan sig føle hjemme
på fædres jord, - på fædres jord.

4. Vi bygger en rede for Danmarks håb,
det lille æg, vi har frelst af striden,
hvor trygt det kan hvile trods fjendens råb
og ruges ud gennem vintertiden,
til skallen revner,
og han, som evner
skal blive vores og Slesvigs hævner,
får næb og klør, - får næb og klør.

5. Vi rejser en skole på bondejord,
hvor frit sig tumler de friske vinde,
så gid den må huse det jævne ord,
og luften holde sig frisk derinde!
På sandhedsgrunden,
med sang i munden,
til Danmarks ære, til gavn for bonden
den vokse frem, - den vokse frem!

Tekst: Chr. Hostrup, 1867

Denne sang var en af de fire sange, der blev fjernet fra Den Blå Sangbog. Teksten blev erstattet af en hvid side. Sangen var meget yndet, og mange kunne den udenad.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 5 02/09/2019 15.28

Skal Sønderjylland skilles

Melodi: Vift stolt på Codans bølge (synges også på egen melodi)

1. Skal Sønderjylland skilles
for åltid fra sin mor?
Skal søster ryws fra søster
og bror jawes fra bror?
Skal tåren åltins trill
å Sønderjyllands vång
skal åller høres gjalde
en hjartlig sejrssang?

2. Skal tyskens sprog få slukken
vort goj gammel mål?
Skal kvown vi o fyg etter
i tyskens tyske skrål?
Skal heller minder slettes
å trampes ned i æ stow
vor kønnest blommes vænes
om aw den tyske plov?

3. Vist nej! - Vi skal it skilles
frå søster og brøjr i nørr!
En spire er i vort indre,
den trives godt og førr
te frihed og te danskhed,
de tror vi åller dør,
mens tyskens bygning rygger
a æ pind ved først vindstød.

4. Den danskhed som er synle
kan vel med tvång blyw dåt;
men hvad forinden ålmer
og det er just it småt, -
de magter ingen tysker
å skjul og få forvæn,
dertil er de for sognfast
for gammel i gård og kænd!

5. Di minder, der er prænte
frå barnsben i vor hjart,
de viskes it så letle
og glemmes it så snart.
It heller skal de lykkes
og få vort sprog forvanskt,
derte er de for ædelt
for ret og slet å dansk.

6) Den tyske børring den trykker
vos danske hårdt og tit.
De danske mænd de bøjer
it unner for så lidt.
Vor formand har holdt mangen
tørn ud mod tyskens vold
smænd vi kan og vil å gør e
vi er af sjælsam kåld.

7. Derfor tror vi og håfer
for fuldt og fast og såndt
de skilsmiss vær it varig,
om å de v ær vos lånt.
Den tid ska nok blyw løwn
te Dannebrog den kan
svæv frit i Sønderjylland
gjen over den danske mand.

Tekst: Carsten Thomsen

Denne sang var en af de fire sange, der blev fjernet fra Den Blå Sangbog. Teksten blev erstattet af en hvid side. Sangen var meget yndet, og mange kunne den udenad.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 6 02/09/2019 15.28

Slesvig, vort elskede, omstridte land

1. Slesvig, vort elskede, omstridte land,
du, som endnu bliver tynget af åget,
ej fra dit moderland vristes du kan,
thi du er bunden ved hjertet og sproget.
Brødre, hold ud, holder tappert ud!
Stol på vor sag, men dog først på Gud!
Slesvig, Slesvig, omstridte land.

2. Her har vi lidt både skændsel og tort
her vi forfulgtes og tit uden føje
her vore brødre er bleven slæbt bort
da deres nakke man ikke kan bøje.
Her har flydt tåre og broderblod
her led vi uret; men det gav mod
Slesvig, Slesvig, lænkbundne land!

3. End er vor trøst på vor jernhårde vej,
dejlige håb, som dog aldrig kan slukkes:
det, at vort barnebånd bryder man ej,
det, at ej moderens hjerte kan lukkes,
dette, at en gang i salig lyst
barnet får udgrædt ved moders bryst.
Slesvig, Slesvig, Danemarks land.

4. Når skal os ske da vor hellige ret:
at blive danske, som vi ville være?
Mægtige nabo, for dig er det let,
slå du den bro, som forsoning vil bære!
Men indtil da stå vi uforsagt
rede til kampen mod overmagt.
Slesvig, Slesvig, trofaste land.

5. Sønderdelt er vi, dog enige i
dankongen vi som vor fyrste vil ære.
Vær du vor drot, med dit folk stå os bi,
fælles for begge een skæbne skal være.
Hvad der end sker, vi vil holde stand,
aldrig vi svigte vor drot og vort land,
Slesvig, Slesvig, elskede land.

Tekst: Th. Thaulow - egen melodi ved Th. Thaulow.

Denne sang var en af de fire sange, der blev fjernet fra Den Blå Sangbog. Teksten blev erstattet af en hvid side. Sangen var meget yndet, og mange kunne den udenad.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 7 02/09/2019 15.28

Der er et land ...

1. Der er et land, dets sted er højt mod Norden,
og polens bjerge svømme nær dets Havn,
men skønt som det er ingen plet paa jorden,
og Danmark nævner man dets fagre navn.
I sølvblaa Vesterhav en dejlig have
med bøgehegn, hvor nattergale bo!
Og hver en del gav himmelen sin gave
paa hver en plet velsignelserne gro!

2. Ejdrens strøm til Skagens hvide banker
den jydske halvø krummer sig mod nord,
et herligt land, dets folk sig velstand sanker
paa fremmed strand det henter guld om bord.
Den muntre stridshingst over engen vanker,
og stimer myldre i den dybe fjord;
til stavn og ror har skoven egeplanker,
dets sønner kraft og snildhed deres Ord.

3. Mod øst for denne tvende have stride
mod Sjølunds bred og Odins gamle ø,
nær Lolland-Falster staar i klæder hvide,
med løv om haaret, bølgens ranke mø.
Det raske folk kan ingen mangel lide,
thi agren bølger her sig som en sø,
om fagre blomstereng staa lunde blide
her er det smukt at leve, tungt at dø.

4. Så stille strøm og sunde - mark og stæder
men eet er Danmark, trofast er dets magt,
en bro af malm samdrægtigheden smeder
fra bred til bred, og ærlighed står vagt.
Vort held er eet, og fælles er vor hæder
(den vogter sværdet med sin varetægt)
og én den danske bøn, hvert hjerte beder:
”Gud skærme kongen og hans hele slægt!”.

C. J. Boye - Melodi: C. E. F. Weyse

I nyere udgaver af sangen mangler det sidste vers.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 8 02/09/2019 15.28

Der er et yndigt land

1. Der er et yndigt land,
det står med brede bøge
nær salten østerstrand;
det bugter sig i bakke, dal,
det hedder gamle Danmark,
og det er Frejas sal.

2. Dér sad i fordums tid
de harniskklædte kæmper,
udhvilede fra strid;
så drog de frem til fjenders mén,
nu hvile deres bene
bag højens bautasten.

3. Det land endnu er skønt;
thi blå sig søen bælter,
og løvet står så grønt,
og ædle kvinder, skønne mø'r
og mænd og raske svende
bebo de danskes øer.

4. Hil drot og fædreland!
Hil hver en danneborger,
som virker, hvad han kan!
Vort gamle Danmark skal bestå,
så længe bøgen spejler
sin top i bølgen blå.

Tekst: Adam Oehlenschlæger 1819 under titlen "Fædrelandssang".

Melodi: Hans Ernst Krøyer 1835. Store danske komponister har sat andre melodier til sangen, men Krøyers lidt vanskelige melodi er langt den foretrukne.

Sangen er den ene af Danmarks to officielt anerkendte nationalsange. Den anden er "Kong Kristian stod ved højen mast". "Der er et yndigt land" blev sunget på det store folkemøde på Skamlingsbanken i 1844, og var derefter meget populær.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 9 02/09/2019 15.28

Der er vel dag til suk og gråd

Melodi: Prinsessen sad i højenloft

1. Der er vel dag til suk og gråd,
en tid til lid og tål!
Men nu har året andet råd
og slægten andet mål:
Frem i tugt og takt!
Frem til værk og vagt!
Stærk til at møde striden uforsagt.

2. Thi sorgen er en troløs ven,
han står i fjendesold.
Og ordet trøsted mangen svend,
så hånd og hu blev kold.
Hold din tanke hed!
Virk og vær bered!
Læmp med en lukket mund, hvad ondt vi led!

3. Vi har et stort og helligt håb,
som trodser år og dag
og jernets skarpe sejrsråb
og jernets tunge slag:
Søgt kan vorde set!
To kan blive et!
Hvo har vel gransket det, som ej er sket!

4. De planted nælder i vor grund,
vi sad med hånd i skød;
de drev os ud med magt og mund,
og markens frugt de brød .
Dog det gule korn
fylkes som tilforn
frem over nældegift og pigget torn!

5. Vi ser vor fremtid fast imod,
om også den er grå,
med trøst, fordi vor sag er god,
men tyst, for vi er få.
Selv om håbet veg,
ingen sagen sveg,
ej er retfærdig mand om kinden bleg!

6) Så drag da kæk mod dagen frem
trods livets lykkespil!
Du ejer dog dit eget hjem,
så længe selv du vil.
Frem i tugt og takt!
Frem til værk og vagt!
Stærk til at møde striden uforsagt.

Tekst: Niels Møller 1897 fra samlingen "Røster"

Digtet har titlen "Grænsevagt"

Melodi: Niels Møller skrev sangen på en kendt folkemelodi, og det fortælles,
at når man ved møder opdagede gendarmen,
lod man, som om man sang folkevisen om tavlebordet.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 10 02/09/2019 15.28

Det haver så nyligen regnet

Melodi: Dansk folkevise

1. Det haver så nyligen regnet,
det har stormet og pisket i vor lund.
Frø af ugræs er føget over hegnet -
åg på nakke og lås for vor mund.
Årets løb har sin lov,
der blev lyst i vor skov -
ak, hvor kort, indtil alt er stormenes rov.

2. Det har regnet – men regnen gav grøde,
det har stormet - men stormen gjorde stærk.
Som de troede, at skoven alt var øde,
så de vårkraftens spirende værk.
For de gamle, som faldt,
er der ny overalt,
de vil møde, hver gang der bliver kaldt.

3. Og de troede, at hjertebånd kan briste,
og de troede, at glemmes kan vor ret!
De skal vide, de aldrig ser de sidste,
de skal vide, at ingen bliver træt.
Thi som årene randt,
sås det: Båndene bandt,
kræfter fødtes for kræfterne, som svandt

4. De kan spærre med farver og med pæle,
de kan lokke med løfter og med løn, -
fælles sprog giver vore tanker mæle,
fælles vilje gør kampdagen skøn.
Nye stridsmænd skal der,
nye stridsmænd skal her
slutte kreds om den fane, vi har kær.

5. Ja, det haver så nyligen regnet,
og de træer de drypper endnu;
mangen eg er for uvejret segnet,
men endda er vi frejdige i hu,
vige ej ud af spor,
for vi kender det ord:
det har slet ingen hast for den, som tror.

Tekst: Johan Ottosen 1890.

Johan Ottosen skrev sangen i 1890, da en gruppe sønderjyder besøgte Studentersamfundets Sønderjyske Samfund i København. Han benyttede melodien og de første linjer fra en gammel folkevise, som de fleste kendte. Når sangen senere blev sunget i Sønderjylland, og den tyske gendarm hævdede, man sang en forbudt sang, forsvarede man sig med, at man bare sang en gammel folkevise. Enkelte linjer fra sangen blev brugt på afstemningsplakater og senere på genforeningssten over hele landet.

Sangen blev kaldt sønderjydernes nationalsang.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 11 02/09/2019 15.28

Du skønne land med dal og bakker fagre

Melodi: Hr. Peder kasted runer over spange

1. Du skønne land med dal og bakker fagre,
   med grønne enge og med gyldne agre,
   med kløfterne, hvor bækken
   sig gennem krattet snor,
   og langs med vejen hækken,
   hvor fugleskaren bor!
   Skønne land! I din rige have
   mindets blomst gror på heltegrave,
   mindets blomst.

2. En kampens pris din dejlighed er vorden,
   en bejler korn fra syd og en fra norden,
   den ene kom i glansen
   af rigdom og af magt
   og bød dig brudekransen
   og herlighed og pragt.
   Fagre ord talte han med liste,
   fagre ord mange hjerter friste,
   fagre ord!

3. Den anden rakte hånden jævnt og stille
   og havde ikke mange ord at spilde,
   dog var der i hans stemme
   den gamle kendte klang,
   som ingen kan forglemme,
   der hørte den engang:
   det var sang fra din barndoms dage,
   minderøst om din fryd og klage,
   minderøst!

4. Thi du er vokset af hans egen stamme,
   og du er fostret af den fælles amme,
   og før han lod dig fare,
   og før han dig forlod,
   før ville han ej spare
   sit bedste hjerteblod.
   Ej på skrømt fór hans sværd af skeden,
   tunge slag drøned over heden,
   tunge slag!

Tekst: Edvard Lembcke, 1859.
Melodi: Henrik Rung, 1837.

I Den Blå Sangbogs udgaver fra Köllertiden, hvor denne sangbogs sange er taget fra, er sidste vers i sangen udeladt. Verset begynder med "Den fagre kampens pris har dansken vunden". Det vers kunne de fleste synge med ind i sangen uden at have det i sangbogen.

Som andre af de forbudte sange er denne skrevet på en velkendt melodi "Hr. Peder kasted runer over spange". Henrik Rungs melodi vandt aldrig indpas. Når H. P. Hanssen skulle foreslå en sang til et møde, valgte han altid denne. Den mindede ham om Sundeved. Sangen kaldes også "Sønderjydernes grundlovssang".

15x24-Den-blå-sangbog.indd 12 02/09/2019 15.28

Elsk dit land!

Melodi: Stræk din fod

1. Elsk dit land!
   Dannekvinde, dannemand,
   elsk det, mens du er i live! -
   bedste ord du det kan give:
   Dansk jeg er, jeg var, vil blive
   indtil gravens skumle rand!

2. Elsk dit sprog!
   Nyn det for din lille pog!
   Kvinde, lær ham det at stave; -
   det er livets gave!
   Dronningrosen fra den have,
   hvori fædres hjerte slog!

3. Elsk dit flag!
   Som en perle i din sag.
   Vajer ej det på din bane, -
   i dit hjem dog korstes fane
   være lad den morgenhane,
   som bebuder lys og dag!

Tekst: L. Krog.
Melodi: N. P. Hillebrandt 1881.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 13 02/09/2019 15.28

Goj avten I drenge!

Melodi: En kuen må vi ha'

1. Goj avten I drenge! Kommer hid til vor disk,
la vos slå vos en lill basseralle
la vos syng, la vos drik vos en lillevette pisk
la vos sie, hva der er i vor balle!
Vor hals er så tør, træk æ tap av æ tynd!
Plommelom! Plommelom! La vos no kun begynd!

2. La vos syng vos en vihs o vort alsinger dansk'
for de' rigte jo it er de' rigte;
no skal olt jo vær tåfe å tysk eller spansk, -
ven veed, hvor vi blywer sognpligte.
Men hvodden de end fær vos kyslet og kast,
ve vor muer og vort hjemmen vi dog holder fast.

3. Det er galt med de farrer og med de kludderi
som no er blæst ind her fra synder;
de gammel rød og hvid er der mening kun i
og de smager bedst for e bynder.
Men de er no forbøjn! Sikken skændsel og skam
vi hæ knap lov å drikk vos en dansk lille dram.

4. Det er galt med æ karle de må it kåldes Jens
for kontraband er no æ Jenser!
De skyder dem ihjel - ja såmind kunne et hænds
- nær de træffer inden vor grænser.
Men hvad skal vi gøre, for den Jensenatur
det er jo vort ærregods etter vor muer.

5. Det er ondt te vi skal, hvad vi slet itt ka li
te vi skal kåld æ fjender vo' brøjer;
Det er kjevt å vær til i en sån sølle tid
å at puttes i fremmed folks trøjer.
Og masier, nær der tælles med "Ein, zwei, drei",
det er trågt for æ ben å find å den vej.

6. Lad vos klink da og drikk vos en skål for vor muer
for hind som er ålti den rigte
vi kan itt gøres om og foranne vor natur
men til hind blywer åll daw vi pligte.
En skål for vor gammel med sjæl og med mund
så læng som æ kedel har en dråf å æ bund!

Også kaldet: Alsingervise. Tekst: K. Karstensen. Melodi: Barnekow.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 14 02/09/2019 15.28

Høje Nord, friheds hjem!

1. Høje Nord, friheds hjem!
ej for mørket til at true,
men for solen til at lue
og for liv til at gro frem.
Lad det bryde, lad det gære!
Stem ej strømmen, tål dens brag!
Den vil bære
grøde til en sommerdag.

2. Høje Nord, sangens bo!
- ikke den, der dvalebinder, -
den, der tænder glød på kinder,
først gør fri og så gør fro.
Kald dit kor fra skovens sale!
Lær i sky det vinger slå!
Lær det dale
dybest ned i bondevrå!

3. Høje Nord, håbets borg!
hvor det op i mulmet vælder,
hvor utrættelig det melder
vårfryd efter vintersorg.
Nyn det ind i drenge kække,
så de ler ad jætters larm!
Lad det lægge
lys i tanken, stål i arm!

4. Høje Nord, kæmpehal!
Det er tid, at kraften kendes,
det er tid, at sener spændes,
tid til stigen eller fald.
Kald på heltene, der blunde!
Saml i ét de skilte råd!
Og i munde
læg os ordet, som er dåd!

Tekst: Chr. Hostrup, 1872.
Melodi: Joseph Glæser, 1869

Den nordiske tilknytning var meget vigtig for sønderjyderne i udlændighedstiden.
Man søgte på alle måder at påvise, at man havde bånd mod nord og ikke mod syd.

Sprogforskeren Nicolai Andersen fastslog videnskabeligt, at sønderjysk hører til de nordiske sprog.
En del nordiske digtere, for eksempel den norske Bjørnstjerne Bjørnsson,
interesserede sig meget for den sønderjyske sag.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 15 02/09/2019 15.28

I alle de riger og lande

1. I alle de riger og lande,
   hvorhen jeg i verden for
   jeg fægted med åben pande
   for, hvad jeg for alvor tror.

2. En ørn var mit hjelmemærke,
   på brynjen stod korsets tegn,
   på skjold bar jeg løverne stærke
   i hjerternes milde hegn.

3. Når mænd jeg kasted min handske
   opslog jeg min ridderhjælm;
   de så, jeg var Holger Danske
   og igen formummet skælm.

4. Vil dansken i verden fægte,
   men dølger åsyn og navn,
   jeg ved, hans ånd er ej ægte,
   jeg tager ham ej i favn.

Tekst: B. S. Ingemann 1837.
Melodi: J. C. Gebauer.

Sangen var slagsang for de nordslesvigske elever, der var på Skibelund Efterskole i udlændighedstiden.
På skolen opdagede eleverne en dag, at der var et hold tyske embedsmænd,
der var på vej til Skibelund Krat for at se stedet. Eleverne organiserede sig uden lærernes vidende
og marcherede op i krattet, hvor de sang "I alle de riger og lande" taktfast og højt.
Drengene havde endog taget gymnastiksalens fane med sig.
Det var ikke muligt for de tyske embedsmænd at få ørenlyd, så de vendte om og forlod mindestedet.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 16 02/09/2019 15.28

I Arilds tid, da end begravet

1. I Arilds tid, da end begravet
   i dunkle tåger Sjælland lå,
   sig Jylland løfted op af havet,
   en vugge grøn med gænger blå,
   fra havet ind i stærke strømme
   til slægten kraft og sundhed drog,
   og barnets lyse vuggedrømme
   stod snart som dåd i mindets bog.

2. Bløde sprog på jydens tunge
   får kraft som Vesterhavets klang,
   og dog er det så søIdt at sjunge
   som Spentruppræstens vemodssang.
   Det lød med vægt i mandig tale,
   det lød i enfold uden bram,
   som hist fra Viborgs stændersale
   og her fra Skamlingsbankens kam.

3. End taler Skamlingsbankens støtter
   om kampens aldrig endte tid,
   om hvad vi led, og hvad vi blødte,
   og om vort bedste værn i strid.
   En grænsevagt, som ikke segner
   og giver fejt sin post til pris.
   En kæmpeslægt, som ætten regner
   fra Ebbesen på Nørreris.

Tekst: P. Hansen 1869 i digtsamlingen "Fra Sønderjyske Toner".

Sangen blev også kaldt "Sangen til Skamlingsbanke".

Melodi: egen.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 17 02/09/2019 15.28

Jeg er en simpel bondemand

Melodi: Jeg var en dygtig ungersvend (folkemelodi)

1. Jeg er en simpel bondemand
og jævn og ligefrem.
Dog elsker jeg min ringe stand,
thi i mit lille hjem
der vokser blomster milde
med farve og med duft;
min er den klare kilde,
og min den friske luft.

2. Jeg fødtes op ved fuglesang,
af den jeg lærte lidt;
jeg synger, når jeg føler trang
at flyve let og frit;
jeg synger bag ved ploven
og under leers klang,
og bakkerne og skoven
gi'r genlyd af min sang.

3. Og når jeg er af arbejd træt,
og dagen er forbi,
min ånd er frisk, mit sind er let,
og jeg er glad og fri;
og jeg vil ikke bytte
med nogen mand på jord,
og jeg vil aldrig flytte
fra denne plet i nord.

Tekst: Mads Hansen 1867.
Folkemelodi: Jeg var en lystig ungersvend / Melodi. Thorvald Aagaard 1932

I denne sang mangler det sidste vers, der er strøget af censuren. Verset lyder således:

Og hviler jeg en føje stund
og tager pen og bog,
da kæmper jeg på åndens grund
for fædreland og sprog.
Men gælder det at stride
for frihed, liv og fred,
jeg lægger alt til side
og går i kampen med.

Som mange andre af de sange, man sang i de danske forsamlinger i Sønderjylland, er der til denne sang brugt et kendt forlæg. Ofte brugte man folkemelodier og skrev sange til lejligheden på disse kendte melodier. Thorvald Aagaards melodi blev aldrig sunget så meget som folkemelodien.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 18 02/09/2019 15.28

Jeg vil værge mit land

1. Jeg vil værge mit land,
jeg vil bygge mit land,
jeg vil elske det frem i min bøn, i mit barn,
jeg vil øge dets gavn,
jeg vil søge dets savn
fra grænsen og ud til de drivende garn.

2. Her er sommersol nok,
her er sædejord nok,
bare vi, bare vi havde kærlighed nok.
Her er digtende trang
gennem arbejdets gang
til at løfte vort land, blot vi løfter i flok.

3. Vi for vide på tog
over gyngende båg
rundt i landene knejser normanniske tårn.
Men vort modige flag
flyver videre i dag,
og det rødmer af sundhed som aldrig tilforn.

4. Og vor fremtid er stor,
thi det trekløv'de Nord,
det skal samles igen, det skal blive sig selv.
Hvad du evner, kast af
i det nærmeste krav,
det skal bæres helt frem af en voksende elv.

5. Denne bostavn er vor,
og vi elsker den for,
hvad den var, hvad den er, hvad den bliver igen.
Og som kærlighed gror
af den hjemlige jord,
skal den gro af vor kærligheds frøkorn igen.

Tekst: Bjørnstjerne Bjørnson, 1868. Melodi: Lars Nielsen, 1868.

*Bjørnstjerne Bjørnson var ven med mange af de dansksindede sønderjyder.
Den sønderjyske skjald Morten Eskesen var tæt knyttet til Bjørnsson.
Han var ofte i Danmark og holdt foredrag om Sønderjylland. Hans sange var meget populære,
og derfor var de tyske myndigheder meget skeptiske over for Bjørnsons sange.*

15x24-Den-blå-sangbog.indd 19 02/09/2019 15.28

Kong Kristian stod ved højen mast

1. Kong Kristian stod ved højen mast
   i røg og damp;
   hans værge hamred så fast,
   at gotens hjælm og hjerne brast;
   da sank hvert fjendtligt spejl og mast
   i røg og damp.
   Fly, skreg de, hver som flygte kan,
   hvo står mod Danmarks Kristian
   i kamp?

2. Niels Juel gav agt på stormens brag:
   Nu er det tid!
   Han hejsede det røde flag
   og slog på fjenden slag i slag;
   da skreg de højt blandt stormens brag:
   Nu er det tid!
   Fly, skreg de, hver som ved et skjul,
   hvo kan bestå mod Danmarks Juel
   i strid?

3. O Nordhav! Glimt af Wessel brød
   din tykke sky!
   Da tyede kæmper til dit skød,
   thi med ham lynte skræk og død,
   fra valen hørtes vrål som brød
   din tykke sky.
   Fra Danmark lyner Tordenskjold,
   hver give sig i himlens vold
   og fly!

4. Du danskes vej til ros og magt,
   sortladne hav!
   Modtag din ven, som uforsagt
   tør møde fjenden med foragt,
   så stolt som du mod stormens magt,
   sortladne hav!
   Og rask igennem larm og spil
   og kamp og sejr før mig til
   min grav!

Johannes Ewald 1778.
Melodi: Johann Hartmann.

Johannes Ewalds kongesang er skrevet til syngespillet "Fiskerne" i 1778.
Da de dansksindede sønderjyder engang hævdede over for en tyske gendarm, at de sang en sang, som havde været brugt i mere end 100 år, og at kong Kristian var død i 1648, svarede gendarmen, at han godt vidste, hvem de sang om, når de sang, at "gotens hjælm og hjerne brast".
Derfor ville gendarmen forbyde sangen.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 20 02/09/2019 15.28

Længe var Nordens herlige stamme

1. Længe var Nordens herlige stamme
   spaltet i trende sygnende skud;
   kraften som kunne verden behersket
   tyggede sul fra fremmedes bord.

2. Atter det skilte bøjer sig sammen;
   en gang i tiden vorder det et; -
   da skal det frie mægtige Norden
   føre til sejr folkenes sag!

Tekst: Carl Ploug 1842.
Melodi: B. Arnsell.

De små vers blev ofte brugt som recitation eller oplæsning.
I forbindelse med Genforeningen blev versene brugt ved tableauer.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 21 02/09/2019 15.28

Søstre velkommen fra landet dernede

1. Søstre velkommen fra landet dernede,
   længslernes land, hvor I sidder med savn!
   I, der om heltenes gravhøje frede,
   bringer I hilsen fra mænd uden navn?
   Hvisk til de stille, at frejdigt vi tror,
   Dannebrog atter med hæder skal vaje
   over den plet, hvor de har deres leje.
   Sødest er hvilen i moderens jord!

2. Drog I herover at samle jer styrke,
   hjerter at møde og håndslag at få,
   minder at veksle, de lyse de mørke, -
   søstre, utrøstet I ikke skal gå!
   Søndret og stækket af uret og vold
   blev jo vort land i de fremfarne dage,
   men gennem sorgen uplettet tilbage
   har vi vort ældgamle fædrene skjold.

3. Kom I til Danmark med manende stemme,
   I som ved Isted og Dybbøl har bo?
   Frygted I vel, at vi kunne forglemme,
   ørnen har styrke i næb og i klo?
   Ja, I har ret, vi må øve vor arm;
   men for vort håb kan velsignes og krones,
   meget skal heles og meget skal sones,
   meget må løftes af døgnlivets larm.

4. Når vi nu skilles og hjemad I drage,
   hjem til den daglige trælsomme dyst,
   bring da et styrkende minde tilbage
   om en skærsommer ved Øresunds kyst!
   Sig dem derovre, de trofaste mænd;
   Det er vor tro, medens tiderne rulle:
   Retten skal, og en gang vi skulle
   samles for aldrig at skilles igen.

Tekst: Martin Kok. Melodi: Viggo Kalhauge.

Sangen hedder også "Skærsommer ved Sundet. Hilsen til de sønderjyske piger".

15x24-Den-blå-sangbog.indd 22 02/09/2019 15.28

Unge genbyrdsliv i Norden!

1. Unge genbyrdsliv i Norden!
   Røst fra vore fædres grav
   vil du styrre verdens orden
   bryde åndens baner af?
   Vil du brede oldtids mørke
   over nutids klare dag?
   Vil du vække vilden styrke,
   fordom, had og våbenbrag?

2. Nej du styrrer tidens slummer
   for at vogte på dens tarv,
   og du vrager tyske krummer
   for at løfte egen arv.
   Mens du falder fromt tilbage,
   frem du higer uden sky,
   mens du mindes gamle dage,
   herligt varsler du om ny.

3. Du spænder styrkebæltet
   for at bane åndens gang,
   for at slå til gavns af feltet
   grånet uret, rusten tvang;
   og du vil med Altors hammer
   smede ringen, had har delt.
   Du vil samle Nordens stammer
   atter til et mægtigt helt.

4. Unge genbyrdsliv i Norden,
   fortids røst og fremtids syn!
   Rul fra læberne som torden
   tænd i sjælene som lyn!
   Trøst de bange, styrk de svage,
   flok de stærke mand ved mand!
   Skab en ny, en evig saga
   om vort skønne fædreland.

Tekst: Carl Ploug 1845.
Melodi: J. B. Stunz.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 23 02/09/2019 15.28

Vi har et håb, som ej er bygt

1. Vi har et håb, som ej er bygt
   på høje tal og store løgne;
   på sandheds grund, den simple, nøgne
   det hviler levende og trygt!
   Det fødtes under nederlaget,
   det viedes i våbenbraget,
   det næredes af Danmarks nød.

2. Vi sætte ej vor tillid til
   kanoner eller bajonetter,
   ej heller hvad vi selv udretter,
   og hvad de store magter vil;
   men eet vi ved, der ej kan kues,
   omend det hårdt og længe trues,
   og det er folkets odelsret.

3. Hvem skifted jordens lande ud?
   Har det ej noget at betyde?
   Mon voldsmænd kan ustraffet bryde
   de grænser, der er sat af Gud?
   Er sprogets klang og mandens mærke
   ej grænsepæle vel så stærke
   som dem af sten og af jord?

4. Jo vist – vort håb er fast og trygt;
   lad tider komme, tider svinde,
   vi slippe det dog ingensinde,
   fordi det er på sandhed bygt.
   Og håber er, at Danmarks lande
   til tungemålets skel skal stande
   som grænse for et enigt Nord.

Tekst: Mads Hansen.
Melodi: Kong Kristian lægger ned sit sværd.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 24 02/09/2019 15.28

Vi har sagt det så tit ...

Melodi: Nu velkommen enhver under ungdommens tag eller Nu han svävade kring

1. Vi har sagt det så tit, og du ved det så godt,
   du er mægtig, du kvinde i Nord!
   Du kan fængsle vort sind, du kan trylle os blot
   med et blik, med et eneste ord.

2. Du har alt, hvad der drager os efter dig hen
   - det er næsten for ofte dig sagt; -
   må jeg sige dig, hvad du skal give igen,
   og hvortil du skal bruge din magt?

3. Du skal give din broder, din bejler, din ven,
   du skal give din brudgom, din mand,
   du skal give det bedste, det kæreste hen
   for at frelse dit fædreneland.

4. Du skal opfostre drenge med sener i arm,
   der for Danmark vil kæmpe og dø;
   du skal lægge den sæd i smaapigernes barm,
   der skal bære det ædleste frø.

5. Du skal værne om sproget i børnenes mund,
   det er moderens maal, det er dit;
   som guldharpernes klang, som de fugle i lund
   skal det svinge sig mægtigt og frit.

6. Du skal vogte de sagn og den dejlige sang,
   vi i arv efter fædrene fik;
   du skal lukke dit hjerte for trældom og tvang
   og din dør for de fremmedes skik.

7. Ja, jeg ser på dit blik, hvad så ofte jeg så,
   hvad din gerning forlængst har mig sagt:
   Du vil styrke vor ånd og vor hånd, når vi stå
   for vort land og vor fane på vagt.

Tekst: Mads Hansen 1867.
Melodi: Hillebrandt eller "Nu velkommen enhver under ungdommens tag" (1865).

Sangen kaldes også: Til kvinden.

Vandrelærerinden Henriette Gubi havde som valgsprog: "Du skal værne om sproget i børnenes mund".

15x24-Den-blå-sangbog.indd 25 02/09/2019 15.28

Vift stolt på Codans bølge

1. Vift stolt på Codans bølge
blodrøde Dannebrog!
Din glans ej nat skal dølge,
ej lynet dig nedslog.
Du over helte svæved,
som sang i dødens favn;
dit lyse kors har hævet
til himlen Danmarks navn.

2. Fra himlen er du faldet,
du Danmarks helligdom!
did har du kæmper kaldet,
som verden leder om.
Så længe rygtet svinger
sig over land og sø,
mens Nordens harpe klinger,
din ros skal ej uddø!

3. Sus højt i kampens bulder
om Juel, din kæmpe bold!
Når tordnen om dig ruller,
du sjunge: Tordenskjold!
Og flyver du mod himlen
i stolte luers favn,
da nævn for stjernevrimlen
din høje Hvidtfeldts navn.

4. Hver gang en stjerne funkler,
en helt du nævne kan,
men ingen som fordunkler
din store Kristian.
På lysets kyst han stander
i sejrsklædebon,
hver gang en kæmpe lander
hos Rud og Absalon.

5. Med palmen Kristian vinker,
når Dannebrog, han ser
dit hvide kors, som blinker
i kampens flammeskær. -
Vift højt for alle vinde!
Kald dine sønner frem!
Mens havets bølger rinde,
din glans omstråler dem!

6. Vaj stolt ved Danmarks strande!
Vaj højt ved indisk kyst!
Og ved barbarens lande
lyt stolt til bølgers røst!
Den toner om din hæder,
og dine kæmpers pris,
og heltene det glæder
i deres paradis.

7. Se dem, du har tilbage,
de blusse ved dit navn,
vil for din hæder drage
med lyst i dødens favn.
Uplettet skal du svinge
dig over verdens sø
Til Nordens brynjer springe
og Danmarks hjerter dø!

Tekst: B. S. Ingemann 1816. Melodi: R. Bay.

I dag kender vi kun de to første af versene fra Ingemanns sang om Dannebrog.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 26 02/09/2019 15.28

Vort modersmål er dejligt

1. Vort modersmål er dejligt, det har så mild en klang,
hvormed skal jeg ligne og prise det i sang?
En højbåren jomfru, en ædel kongebrud
og hun er så ung, og så yndig ser hun ud!

2. Hun lægger os på læben hvert godt og kraftigt ord
til elskovs sagte bønner, til sejrens stolte kor;
er hjertet trangt af sorgen og svulmer det af lyst,
hun skænker os tonen, som lette kan vort bryst.

3. Og om i øst og vest vi har sværmet og søgt
de svundne tiders visdom de fjerne landes kløgt,
hun lokker, og hun drager, vi følger hendes bud,
for hun er så ung, og så yndig ser hun ud!

4. De fremmede de tænkte at volde hende sorg,
de bød hende trældom i hendes egen borg;
men just som de mente, hun var i bånd og bast,
da lo hun så hjerteligt, at alle lænker brast.

5. Alle de skjalde hun skænked ordets magt,
de blev om hendes sæde en stærk og trofast vagt;
hver sang som folket kender og lytter til med lyst,
den blev en ring i brynjen, der dækker hendes bryst.

6. Hver kraftig skæmt som lokker på læben frem et smil,
den blev i hendes kogger en hvas og vinget pil,
hvert ord der kom fra hjertet, og som til hjertet når,
det blev en sten i muren, der hegner hendes gård.

7. Og årene de rulle og skiftes om på jord,
og vore navne glemmes, som sne der faldt i fjor.
Og slægt efter slægt segner hen på nornens bud,
men hun er så ung, og så yndig ser hun ud.

Edvard Lembcke rektor for Haderslev lærde skole. Skrevet i 1858 ved en fest i Haderslev for pastor Boisen.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 27 02/09/2019 15.28

Syng ...

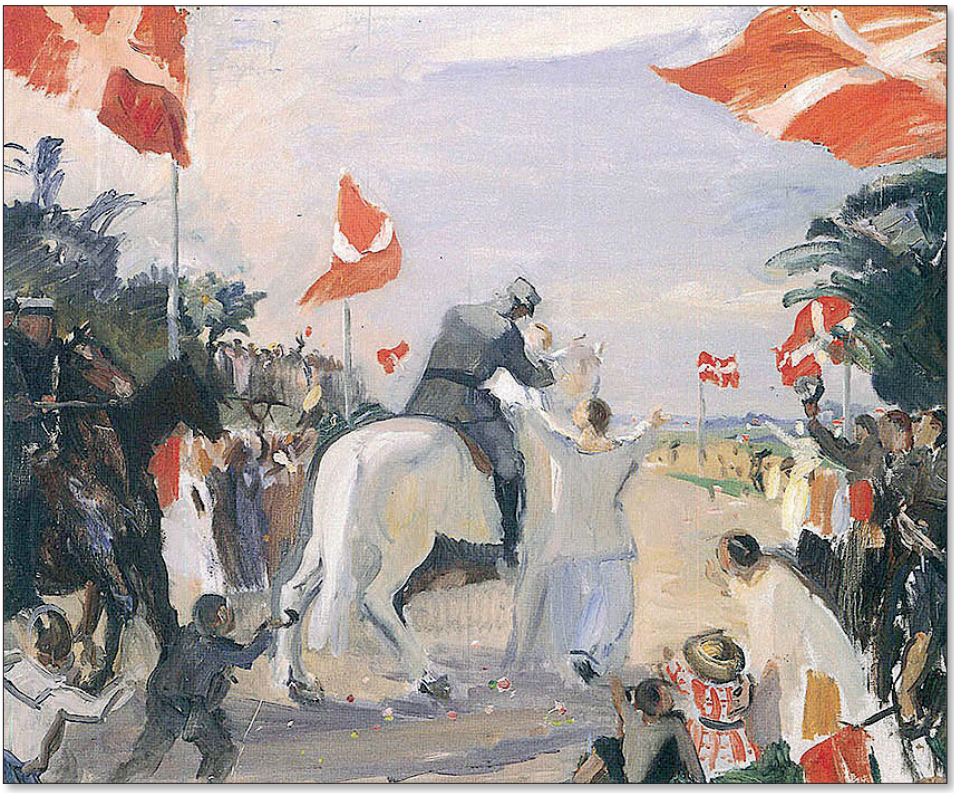

Syng, naar du alene gaar.
Syng, naar flere sammenbindes!
Uden Sang er ingen Vaar,
og i Sang den siden mindes.

15x24-Den-blå-sangbog.indd 28 02/09/2019 15.28